

Marocko

I månadsskiftet februari/mars 2010 gjorde jag (Stefan Asker), Göran Ekström och Dan Zetterström en veckolång resa till Marocko. Resan blev som vi hoppats och kan ses som ett förslag till en behaglig skådarvecka i landet. Tillsammans med Görans bilder från veckan känner vi alltså att skulle vi kunna förmedla något som kan vara användbart för andra.

Till stor del koncentrerade vi oss på, de för Nordafrika speciella arter som finns i Marocko.

Marocko är ett fantastiskt fågelland som har mycket att erbjuda med allt från snöklädda bergsmiljöer, torra varma öknar, stora våtmarker till havsfågelskådning. Målet med vår resa nu var att utifrån tidigare erfarenheter få ut det bästa av landet under en vecka. Det speciella med Marocko är enligt vår mening ökenlokalerna och Atlasbergen. Därför blev veckans fokus dessa båda miljöer.

Våra tidigare upplevelser av Marocko sträcker sig från mitten av 70-talet fram till idag. Tillsammans har vi, i och med denna tur, gjort 15 resor till landet.

Speciella arter

Listan över de, för Nordafrika intressanta arter som kan hittas i Marocko är imponerande: atlasgröngöling, maghrestenskvätta, diademrödstjärt, klipphöna, ökentrap, atlasstenskvätta, atlassångare, koboltmes, saharasångare och bergsökenfink t.ex. Alla dessa tio arter är möjliga att hitta längs vår väg.

Till detta kommer en rad raser som kan komma ifråga för egen artstatus i framtiden. Tyvärr kan man idag dessvärre glömma lokaler för arter vi tidigare haft lyckan att se som t.ex. mörk sånghök och smalnäbbad spov. .

Marocko har också en rad relikarter som svartkronad chagra, kamsöthöna och kapuggla. Eremitibisarna vid Tamri är också lite speciella för landet.

Resväg

Här följer ett förslag på en givande veckotur utan alltför mycket sittande i bil.

Dag 1: Marrakech – Ait Ourir

Dag 2: Ait-ourir – Taoufhlit-Tizni n Thicka- Ouarzazate-Boumalne du Dades

Dag 3: Boumalne du Dades- Erfoud-Aubergh Kasbha Derkaoua

Dag 4: Aubergh Kasbah Derkaoua

Dag 5: Aubergh Kasbah Derkaoua – Erg Chebbi-Rissani

Dag 6: Aubergh Kasbah Derkaoua – Erfoud –Ourzazate

Dag 7: Ourzazate – Ait Ourir – Oukameiden

Dag 8: Oukameiden – Marrakech

Alltså söderut från Marrakech över Atlasbergen och sedan österut bort till de enorma sanddyner som finns vid Erg Chebbi nära staden Merzouga, totalt en tur på ca 200 mil t.o.r. När vi närmade oss Marrakech på tillbakavägen bröt vi vår t.o.r.-resa och tog västerut vid Ait Ourir för att tillbringade sista eftermiddagen och följande morgon vid skidorten Oukameiden. Det innebar alltså att vår sista övernattning blev uppe i Atlasbergen 2700 m.ö.h. Den relativt korta resvägen gjorde att vi inte behövde använda alltför mycket tid för att transportera oss. Det fanns också två chanser vid våra stake-out-lokaler i och med t.o.r.-upplägget.

Här följer en närmare beskrivning av de viktigaste lokaler vi besökte.

Lokaler

Atlasbergen

Norra sidan är frodig med bitvis högvuxna träd. Här kan man bland mycket annat hitta arter som atlasgröngöling och kobolmes. *Taoufhlit Old Forest House* längs bergsvägen mellan Marrakech och bergspasset Tizni-n-Tichka är en bra lokal för dessa båda arter. Själva Tichka-passet på 2226 m.ö.h. är dock mer vackert än fågelrikt.

Skidorten *Oukameiden* är ett ”måste” under en marockoresa. Här finns atlasstenskvätta, bergsökenfink, stensparv, klippsparv, berglärka (rasen atlas), alpkråka, alpkaja och alpjärnsparv. Alpjärnsparvarna hittas oftast uppe vid radarstationen ovanför byn. Lammgam är sedd här uppe under feb-mars -10. Eventuellt har ett par etablerat sig i Atlasbergen igen efter de omfattande förgiftningskampanjer som genomförts mot rovfåglar i landet. Att se lammgam mot snöklädda

atlastoppar är oförglömligt. Atlasgröngöling och koboltmes finns dessutom längs vägen upp mot skidorten.

Atlasbergens sydsida är mindre vegetationsrik och öppnar upp för stenskvättor av olika arter. Detsamma gäller diademrödstjärt och klipphöna. Magrebstenskväta kan man börja leta efter i området runt Amerzgane och hela vägen fram till Ourzazate och vidare österut framförallt i området fram till staden El Kelaa. Under vår resa i mars var arten synnerligen svårfunnen. Till slut hittade vi ett par längs väg P132 sv Amerzgane där två par hävdade revir våren -10. Denna vägsträcka rekommenderas då även mer arter än maghrebstenskväta finns att se. Speciellt området norr om sträckans enda bro var produktiv.

Alldeles öster om *Ourzazate* finns vattenreservoaren Mansour Eddahbi Dam som lockar en rad vattenbundna arter. I ärlighetens namn är dessa inte speciellt utmärkande för Marocko. Värt att veta är i alla fall att hökörn regelbundet ses i området.

Tagdilt track

Tagdilt track som ligger i anslutning till Boumalne du Dades är en riktig pärla. Platån som brer ut sig söder om staden, består av stenöken med låga buskar genomskuren av wadis. Det ursprungliga tagdiltområdet, rakt söderut om Boumalne är tyvärr hårt drabbat av Marockos landsplåga, kringflygande svarta och vita plastpåsar. Här sprids de från en soptipp som tyvärr anlagts ute på slätten. Flockar med kringstrykande förvildade hundar i området gör inte saken bättre.

Ett bra alternativ för att få se alla trevliga arter i bra miljö är att fortsätta 10km öster om Boumalne och ta ner den asfalterade vägen mot Iknoun. Från asfaltvägen görs avstickare över platån bort mot bergen Jbel Sarhro. Området är lika produktivt som soptippområdet. Här ses de flesta av Marockos lärkor i större antal. Dvärglärka, korttållärka, båglärka, tjocknäbbad lärka, stenökenlärka, sandökenlärka och ökenberglärka hittar man samtliga bara man bara ägnar Tagdilt tillräckligt med tid.

Flyghöns, ökenlöpare, tjockfot är andra exempel på arter vid tagdiltplatån. Många arter stenskvätta finns också. Ökenstenskvätta, vitkronad stenskvätta och berberstenskvätta är karaktärsfåglar. Maghrebstenskväta kan också hittas häckande i områdets olika wadi.

Isabella- atlas och medelhavsstenskvättas ses med lite tur vid rätt årstid. Eftersom berberstenskvättan använder hål efter gnagare som häckplats är det kanske inte så konstigt att den är mycket vanlig i området. Marken här är fullkomligt perforerad av gnagarhål. Ökenuv lockas också av den rika gnagartillgången och kan hittas dagvilande i lämpliga wadis.

Även sträckande rovfåglar attraheras. Dessvärre märks en klar tillbakagång av rovfåglar i Marocko sedan 70-talet, förmodligen beroende på de tidigare nämnda och omfattande förgiftningskampanjerna. Undantagna är storfalkarna eftersom de inte är asätare. Av sträckande rovfåglar sågs ormörn, dvärgörn och brun glada i månadsskiftet.

Lammgam har från att vara relativt lättfunnen i Atlasbergen i princip helt försvunnit. Sorgligt när det samtidigt görs stora hjälpinsatser i Spanien på andra sidan Gibraltar. Samtliga spanska lammgamsrevir sägs idag vara besatta.

Auberge Kasbah Derkaoua

Derkaoua består av ett hotell beläget ute i öknen mellan Erfoud och Merzouga. Hotellet omges av en frodig trädgård med bitvis höga träd. En sådan grön fläck mitt i öknen blir naturligtvis en magnet för rastande trötta tättingar. Det finns nya rastare att hitta varje dag under sträcktider. Både minervuggla och tornuggla finns också i hotellets omgivning. Till polen kommer tidvis ökennattskärror i skymning och gryning. Arten häckar i området och observeras säkrast från någon vecka in i mars.

De wadin som löper i öst/västlig riktning norr om Derkaoua upp mot Auberge Kasbah Said är synnerligen intressanta. Saharasångare är relativt vanlig och har man tur kan man stöta upp en dagvilande ökennattskärre. Båglärkor, sandökenlärkor, sylvior som t.ex. atlasglasögonsångare, och öken- vitkronade stenskvättor ses vintertid.

Erg Chebbi

Några mil söder om Derkaoua finns det stora sandökenområdet Erg Chebbi. Längs foten av de väldiga dynerna ligger hotellen på rad. För att hitta dit från Darkaoua följer man de stålfundament som finns kvar efter telefonstolpar. Miljön vid Erg Chebbi har förändrats på senare år och förlorat mycket av sin charm. Det mest kända hotellet är Café Yasmina där ökensparvar ofta hittats. I mars -10 fanns inga sparvar

runt Yasmina. I takt med att bebyggelsen svällt i området har ökensparvarna successivt trängts undan av gråsparvar. Vid sista hotellet, Hotell Erg Chebbi, söderut hittade vi i alla fall till slut 5 fåglar. Det finns alltid skådare i området att fråga och som har koll på ökensparvar och annat. Yasmina har en loggbok där information kan fås för aktuella fåglar i området. Personalen är mån om att behålla greppet som fågelhotellet nr1 och är välinformerade. Runt Yasmina bedriver spanjorer numera ringmärkning och kan ge aktuell information.

Både från Derkaoua och Yasmina går det att boka turer för att se ökenträpp. Kostnad för en tur med jeep var våren -10 2000dh/jeep. I de flesta fall ses också trapparna. Ett omfattande utplanteringsprojekt är igång och ca 5000 trappar släpps varje år ut.

Båg-, korttå- och sandökenlärka häckar i området och flockar av ökentrumpetare och lärkor drar omkring i området vintertid. Rastande tättingar beroende på årstid hittar man likaså. I intilliggande wadis finns saharasångare. Fortsätter man ner till Merzouga når man så småningom sjön Dayet Sjri ca 15 km väster om staden. När sjön är vattenfylld drar den änder och vadare samt ofta flamingo. När den är uttorkad fungerar den tidvis som rastplats för mängder av flyttfåglar.

Rissani

Ökenuv bör vara en relativt vanlig art i Marocko med tanke på den rika gnagarförekomsten. Lämplig häckmiljö saknas inte heller. Ett ställe att rekommendera är en canyon 5 km väster om Rissani längs väg N12. Marockanska vägvisare erbjuder sig snabbt att visa uvarna så fort man parkerat. Rissani ligger väster om Erfoud. Här hade vi en av resans höjdpunkter. Två vuxna uvar satt helt öppet i stupet och hanen ropade ihärdigt. I berget syntes även två halvvuxna ungar. Med jämna mellanrum patrullerade också både ökenkorpar, berber- och slagfalkar bergssidorna.

Vi lyckades se 8 av de 10 speciella arter som nämndes inledningsvis. Dock är alla 10 möjliga att hitta längs vår väg. Atlasstenskvätta anländer inte till Oukameiden förrän i slutet av mars och någon jeeptur för att se ökenträpp gjorde vi aldrig. Ökenträpp ses ungefär vid varannan jeeptur. Vi träffade en grupp norska skådare som hade haft turen med sig och sett trappen samma dag som vi var i området.

Väljer man att resa till Marocko kommer man relativt billigt till ett land fyllt av intressanta fågelarter. Resan görs också med fördel under vinterhalvåret då aktiviteten hemma i Norden går på sparlåga och temperaturen i Marockos öknar är behaglig

INFO

Flyg: Exempel- Norwegian Air , Gardermoen Oslo – Marrakech
2700kr t.o.r. (mars-10)

Hyrbil: Exempel på vettig hyrbil är Peugeot Partner eller (Renault Kangoo). Med tilläggförsäkring kostade den ca 3700kr/vecka (mars - 10). En mycket bra skådarbil som varmt kan rekommenderas. Stora höga rutor och hög i underredet när man behöver köra off road eller på grusvägar.

Bensin: ca 10kr/liter

Valuta: 1 marockans dirham motsvarade i mars –10 87 öre.

Reselitteratur: Nya Fågelguiden, ”Birdwatchers Guide toMorroco” (Bergier) (som var mycket användbar) Birding in southern Morocco (Gosney) som nu finns i en ny utgåva från hösten -09.

Boende: Hotellpriserna varierade kraftig från 35kr/natt till 450kr/natt. I de dyrare avgifterna ingår oftast middag och frukost.

Mat: Vi åt företrädesvis Tanjine av olika sorter till middag eftersom vi visste att denna rätt var väl genomstekt i ugn.

Bemötande: Här har en klar förbättring skett genom åren. För det mesta får man vara ganska ifred och människorna är inte lika påträngande som tidigare.

Hitta: Vi använde kartor inköpta i Marocko men hade även skickat efter från Stanford där det mesta i kartväg finns att tillgå.. Det finns en uppsjö reserapporter att tillgå för exaktare vägbeskrivningar till de flesta lokaler, bl.a. i Club 300:s rese Galleri.

Vaccinationer: Vaccin mot TBC rekommenderas av Vaccinationscenter. Dukoral är ett vaccin som hjälper mot magsjuka. Det är inget krav på detta men kan vara användbart om man vill vara på den säkra sidan

Allmänt: En vattenkokare, termos och pulverkaffe är mycket användbart. Tillsammans med frukt, bröd och mjukost klarar man lunchen i fält. En kompass kan vara till stor nytta när man kör över stenöknar utan skyltning. Handsprit är heller aldrig fel att använda om man vill minska risken för magsjuka.

stefan.asker@karlstad.se

Tagdilt track med Atlasbergen i bakgrunden.

Maghrebstenskivatta norr om Quarzazate.

Saharasångare vid Auberge Kasbah Derkaoua

Ökensparvar vid Erg Chebbi